

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
A STUDY OF TEACHERS PARTICIPATION IN SCHOOL ADMINISTRATION
UNDER THE OFFICE OF NAKHON RATCHASIMA PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

กาญจนา นาใจคง¹, มานะ สินธุวงษานนท์²
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
Kanjana Najaikong¹, Mana Sinthuwongsanont²
Vongchavalitkul University
Corresponding Author E-mail : Kanjana_naj@vu.ac.th

(Received : 25 January, 2026; Edit : 12 March, 2026; accepted : 13 March, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2) เปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำนวน 308 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเท่ากับ 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นโดยภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการตัดสินใจ

2. การเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมและ รายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของครู, การบริหารสถานศึกษา, ขนาดสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were (1) to investigate the level of teachers' participation in school administration in schools under the jurisdiction of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 2 and (2) to compare teachers' participation in school administration classified by work experience and school size. The sample consisted of 308 teachers under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 2, selected by multistage sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire. The index of item-objective congruence (IOC) ranged from 0.50 to 1.00, and the overall reliability coefficient of the questionnaire was 0.97 The statistics used for

data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and pairwise comparisons using Scheffé's method.

The research findings revealed that

1. The level of teachers' participation in school administration under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 2, both overall and in each aspect, was at a high level in all aspects. The aspect with the highest mean was evaluation, followed by implementation and benefit sharing, respectively, while decision-making had the lowest mean.

2. The Comparisons of teachers' participation in school administration classified by work experience revealed statistically significant differences at the 0.05 level, both overall and in each aspect. Likewise, comparisons classified by school size showed statistically significant differences at the 0.05 level, both overall and in each aspect.

Keywords : Teacher Participation, School Administration, School Size.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งสู่การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเป็นกำลังหลักของระบบการศึกษา ให้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญที่สะท้อนถึงความตระหนัก ความรับผิดชอบ และความเป็นเจ้าของร่วมต่อภารกิจในการจัดการศึกษา เนื่องจากครูเป็นผู้เชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับห้องเรียน หากขาดการมีส่วนร่วมของครู การดำเนินงานของสถานศึกษาอาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทร่วมกันในการคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน และประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) โดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติการโดยตรงและใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด การส่งเสริมให้ครูมีบทบาทในการบริหารสถานศึกษาอย่างแท้จริงจึงเป็นประเด็นที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในบริบทการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม แม้นโยบายและกฎหมายการศึกษาจะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่าการมีส่วนร่วมของครูในหลายสถานศึกษาดำเนินไปอย่างไม่เป็นระบบ และขาดกลไกที่เอื้อต่อการแสดงบทบาทอย่างแท้จริง สะท้อนถึงช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติในระดับพื้นที่ (Fullan, 2016) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงถูกยอมรับว่าเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหาร ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผล ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร เสริมแรงจูงใจ และนำไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ โคอเฮน และอัฟฮอฟฟ์ได้เสนอองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการพัฒนาระบบบริหารที่โปร่งใสและยั่งยืน (Cohen & Uphoff, 1981)

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งด้านขนาด ทรัพยากร บุคลากร และบริบทชุมชน พบว่ายังมีข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบุคลากรและงบประมาณจำกัด ส่งผลให้การบริหารมีกรรมคุณอยู่ที่ยุติการบริหารเพียงคนเดียว ครูจึงมีโอกาสนำเสนอความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมเชิงนโยบายค่อนข้างน้อย (มณีรัตน์ สันติกุล, 2565) สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อแรงจูงใจ ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบว่าการมีส่วนร่วมของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการ

สอน โรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ แผนพัฒนา และการประเมินผล จะมีบรรยากาศการทำงานที่โปร่งใส เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน และสร้างนวัตกรรมทางการเรียนรู้ได้มากกว่า (บุญส่ง แก้วพิบูลย์, 2566) อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้บริหารและครู ลดความขัดแย้งในองค์กร และทำให้ครูรู้สึกมีคุณค่าในกระบวนการพัฒนาการศึกษา แม้จะมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนคุณค่าของการบริหารแบบมีส่วนร่วม แต่สภาพปัญหาในหลายสถานศึกษายังคงสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านการบูรณาการนโยบายจากส่วนกลางกับการปฏิบัติจริง ขาดกลไกที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็น และการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ส่งผลให้เกิดภาวะไม่ต่อเนื่องระหว่างนโยบายระดับชาติกับการดำเนินงานในโรงเรียน ซึ่งกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม ดังนั้น ความจำเป็นเร่งด่วนจึงอยู่ที่การพัฒนากระบวนการบริหารที่ส่งเสริมให้ครูมีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

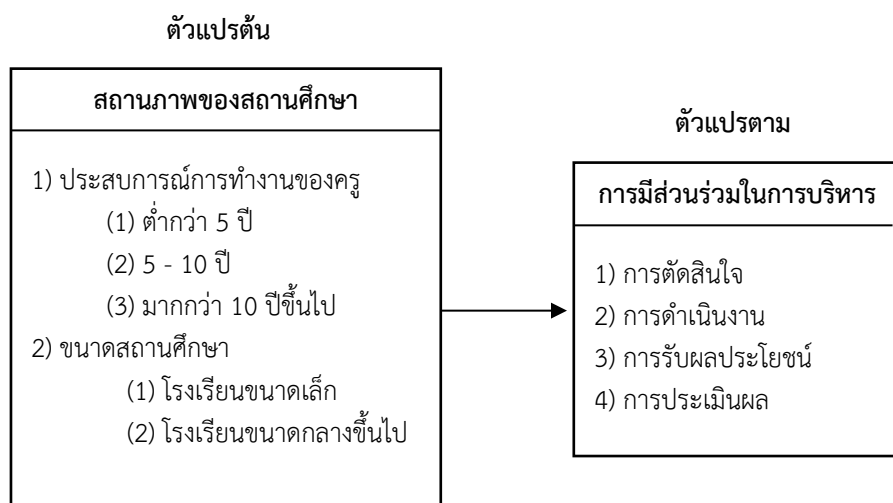
จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อสะท้อนภาพรวมของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในบริบทสถานศึกษาที่มีความหลากหลาย การศึกษานี้มุ่งสำรวจระดับและลักษณะการมีส่วนร่วมของครูในด้านการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ส่งเสริมบทบาทของครูในฐานะกำลังสำคัญของระบบการศึกษา และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1981) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) การตัดสินใจ (Decision making) 2) การดำเนินงาน (Implementation) 3) การรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การประเมินผล (Evaluation) ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,491 คน จาก 174 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2568 จำนวน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ตันยะ, 2567) โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 308 คน

ตัวแปร

1. ตัวแปรต้น : สถานภาพของครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย

1) โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

1) ประสบการณ์การทำงาน

(1) ต่ำกว่า 5 ปี

(2) 5 - 10 ปี

(3) มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

2) ขนาดสถานศึกษา

(1) โรงเรียนขนาดเล็ก

(2) โรงเรียนขนาดกลางขึ้นไป

2. ตัวแปรตาม : การบริหารแบบมีส่วนร่วม

1) การตัดสินใจ

2) การดำเนินงาน

3) การรับผลประโยชน์

4) การประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามรายการ (Check List) ได้แก่

1) ประสบการณ์การทำงาน

(1) ต่ำกว่า 5 ปี

(2) 5 - 10 ปี

(3) มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป

2) ขนาดสถานศึกษา

(1) โรงเรียนขนาดเล็ก

(2) โรงเรียนขนาดกลางขึ้นไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การตัดสินใจ 2) การดำเนินงาน 3) การรับผลประโยชน์ และ 4) การประเมินผล

ซึ่งลักษณะคำถาม เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert scale) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับจำแนก 5 ด้าน ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาการให้คะแนน ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติ มาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติ น้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติ น้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบ การสร้างเครื่องมือ

2. เครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการนำเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบและแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence, IOC) แลวดักรอง ข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็น ว่าวัดคุณลักษณะได้ตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยคัดเลือกคำถามของแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามเท่ากับ 0.80-1.00

3. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เสนออาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณา แล้วนำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) เท่ากับ 0.970

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการสร้างเครื่องมือแบบสอบถามการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ฉบับสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานงานขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เพื่อทำหนังสือถึงผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือที่ได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จัดส่งไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างทาง QR Code โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร และครู ในการตอบแบบสอบถามและส่งคำตอบกลับให้ผู้วิจัย ทาง Google form

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยติดตามการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างผ่าน QR Code ซึ่งผู้ตอบสามารถกรอกแบบสอบถาม และส่งคำตอบกลับมายังผู้วิจัยผ่าน Google Form ซึ่งได้รับแบบสอบถามตอบกลับ 308 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมดตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. วิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำผลการวิเคราะห์ที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยแปลความหมายดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ระดับการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการตัดสินใจ	4.09	0.44	มาก	4
2. ด้านการดำเนินงาน	4.11	0.45	มาก	2
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4.10	0.43	มาก	3
4. ด้านการประเมินผล	4.13	0.44	มาก	1
รวม	4.11	0.40	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.11$) ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.10$) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.09$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน					
	ต่ำกว่า 5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ด้านการตัดสินใจ	4.10	0.42	3.97	0.45	4.41	0.32
2. ด้านการดำเนินงาน	4.12	0.42	4.01	0.48	4.40	0.29
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4.13	0.40	3.96	0.44	4.45	0.28
4. ด้านการประเมินผล	4.13	0.42	4.02	0.43	4.46	0.35
รวม	4.12	0.37	3.99	0.40	4.43	0.25

จากตารางที่ 2 พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ($\bar{X} = 4.12$) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหาร ของครูในสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา				t	p
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลางขึ้นไป			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการตัดสินใจ	4.04	0.44	4.18	0.45	-2.477*	0.014
2. ด้านการดำเนินงาน	4.07	0.45	4.19	0.43	-2.096*	0.037
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4.06	0.44	4.18	0.40	-2.184	0.030
4. ด้านการประเมินผล	4.08	0.44	4.24	0.42	-0.033*	0.003
รวม	4.07	0.39	4.20	0.39	-2.719*	0.007

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไป ($\bar{X} = 4.20$) และสถานศึกษาขนาดเล็ก ($\bar{X} = 4.07$)

2. ผลการเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ ในการทำงาน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหาร ของครูในสถานศึกษา	ความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1. การตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	2	6.14	3.07	17.29*	0.000
	ภายในกลุ่ม	305	54.16	0.18		
	รวม	307	60.30			
2. การดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	4.87	2.44	13.05*	0.000
	ภายในกลุ่ม	305	56.92	0.19		
	รวม	307	61.79			
3. การรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	2	7.96	3.98	24.63*	0.000
	ภายในกลุ่ม	305	49.27	0.16		
	รวม	307	57.22			
4. การประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	5.98	2.99	17.29*	0.000

	ภายในกลุ่ม	305	52.72	0.17		
	รวม	307	58.70			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	6.17	3.08	22.33*	0.000
	ภายในกลุ่ม	305	42.13	0.14		
	รวม	307	48.30			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ดังตารางที่ 5-8

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบรายคู่ การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการตัดสินใจ

การตัดสินใจ	ประสบการณ์	ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป
	\bar{X}	4.10	3.97	4.41
ต่ำกว่า 5 ปี	4.10	-	-0.130	-0.314*
5-10 ปี	3.97		-	-0.449
มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	4.41			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่คู่เปรียบเทียบอื่นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบรายคู่ การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการดำเนินงาน

การดำเนินงาน	ประสบการณ์	ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป
	\bar{X}	4.12	4.01	4.40
ต่ำกว่า 5 ปี	4.12	-	-0.110	-0.284*
5-10 ปี	4.01		-	-0.391*
มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	4.40			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่คู่เปรียบเทียบระหว่างครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบรายคู่ การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการรับผลประโยชน์

การรับผลประโยชน์	ประสบการณ์	ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป
	\bar{X}	4.13	3.96	4.45
ต่ำกว่า 5 ปี	4.13	-	-0.169*	-0.325*
5-10 ปี	3.96		-	-0.494*
มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	4.45			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์สูงสุด รองลงมาคือครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และต่ำที่สุดคือครูที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี โดยทุกคู่เปรียบเทียบพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบรายคู่ การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการประเมินผล

การประเมินผล	ประสบการณ์	ต่ำกว่า 5 ปี	5 - 10 ปี	มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป
	\bar{X}	4.13	4.02	4.46
ต่ำกว่า 5 ปี	4.13	-	-0.110	-0.328*
5-10 ปี	4.02		-	-0.433*
มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	4.46			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมด้านการประเมินผลสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่คู่เปรียบเทียบระหว่างครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ อภิปรายได้ดังนี้ ผลการวิจัยที่พบว่า ด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ตลอดจนร่วมเสนอแนะแนวทางปรับปรุงพัฒนา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการบริหารที่มุ่งเน้นคุณภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มากกว่าการบริหารที่เน้นเพียงการสั่งการจากผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียวซึ่งสอดคล้องกับกรอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเน้นให้สถานศึกษาดำเนินการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) อย่างเป็นระบบ โดยครูและบุคลากรทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการรวบรวม วิเคราะห์ และสะท้อนข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพการศึกษา, 2564) แนวทางดังกล่าวสะท้อนหลักการบริหารที่ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (evidence-based management) เป็นฐานในการตัดสินใจ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ นโยบายและแนวทางการบริหารสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2565 ที่เน้นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโรงเรียนในทุกมิติ เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทอปปอด สิงห์ และฉัตรกุล เอื้อพิพัฒน์กุล (2567) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ ซึ่งพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยครูมีส่วนร่วมสูงในด้านการดำเนินงานและการประเมินผล ขณะที่ด้านการตัดสินใจเชิงนโยบายมีระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด และงานวิจัยของ ยุภาวรัตน์ ชันติกรม (2566) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมครูมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของการกระจายอำนาจและการเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ เขต 2 ให้ความสำคัญกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในด้านการประเมินผล ซึ่งมีการเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบ และสะท้อนผลการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป รองลงมา คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูที่มีประสบการณ์สูงเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานมากกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีความรู้ความเข้าใจในระบบงาน โครงสร้างการบริหาร และวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาเป็นอย่างดี จึงได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ วางแผน และประเมินผลการดำเนินงาน อีกทั้งยังมีความมั่นใจในบทบาทวิชาชีพและกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของพัฒนาการทางวิชาชีพครูของคริสโตเฟอร์ เดย์ ที่อธิบายว่าครูที่มีประสบการณ์ยาวนานจะพัฒนาความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ความเข้าใจบริบทโรงเรียน และความสามารถในการมีบทบาทเชิงผู้นำมากขึ้น ส่งผลให้มีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อย (Christopher Day, 2000) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำแบบกระจาย (Distributed Leadership) ของ เจมส์ พี สปิแลน ซึ่งระบุว่าภาวะผู้นำในสถานศึกษาเกิดจากการกระจายบทบาทไปยังบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ โดยครูที่มีประสบการณ์สูงมักได้รับมอบหมายบทบาทสำคัญในคณะกรรมการหรือการตัดสินใจเชิงนโยบายของโรงเรียน (James P. Spillane, 2006) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิยาพร ภาษาพรม (2568) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในการจัดการเรียนรู้ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ-ยโสธร ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของครูอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงานพบว่าครูที่มีประสบการณ์สูงมีแนวโน้มเข้ามามีบทบาทในการวางแผน ตัดสินใจ และพัฒนาการจัดการเรียนรู้มากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์น้อย และงานวิจัยของ ทอปปอด สิงห์ และฉัตรกุล เอื้อพิพัฒน์กุล (2567) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมครูมีส่วนร่วมในการบริหารอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้เห็นว่าปัจจัยความแตกต่างตามประสบการณ์การทำงาน โดยครูที่มีประสบการณ์สูงมีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น สะท้อนว่าปัจจัยส่วนบุคคลและบริบทของสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการเปิดโอกาสและบทบาทในการบริหารอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ เขต 2 มีลักษณะการบริหารที่เปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษาอย่างค่อนข้างชัดเจน

โดยเฉพาะครูที่มีประสบการณ์สูง ซึ่งได้รับความไว้วางใจและมอบหมายบทบาทสำคัญในการวางแผน การตัดสินใจ และการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมองค์กรที่ให้คุณค่ากับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางวิชาชีพของครู

3. ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไป และรองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไปมีแนวโน้มเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารมากกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการแบ่งงานเป็นฝ่ายหรือคณะกรรมการที่หลากหลาย ส่งผลให้ครูมีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการวางแผน ตัดสินใจ และประเมินผลมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดองค์การทางการศึกษาของ Hoy & Miskel (2013) ที่อธิบายว่า ขนาดขององค์การเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบโครงสร้างและการกระจายอำนาจ องค์การที่มีขนาดใหญ่หรือขนาดกลางขึ้นไปมักมีโครงสร้างที่เอื้อต่อการกระจายบทบาทและการมีส่วนร่วมของบุคลากรอย่างเป็นระบบมากกว่าองค์การขนาดเล็ก นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิโรจน์ สารัตนะ (2553) ได้กล่าวว่า โครงสร้างองค์กรและจำนวนบุคลากรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการบริหาร โดยสถานศึกษาที่มีทรัพยากรบุคคลเพียงพอจะสามารถกระจายความรับผิดชอบและส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ศรีทอง (2566) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมครูมีส่วนร่วมในระดับมาก โดยสถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโครงสร้างการบริหารที่มีความชัดเจนและเป็นระบบมากกว่า และงานวิจัยของ สุจิตา มณีสอดแสง (2565) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไปจะมีระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กในภาพรวม โรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคลากร

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีรูปแบบการบริหารที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของครูในระดับค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไป ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่และจัดตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานตามภารกิจต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ครูมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผลมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 และสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้ครูทุกช่วงประสบการณ์มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และการประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ พร้อมกำหนดกลไกหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาและกำหนดนโยบายการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการส่งเสริมบทบาทครูในการบริหารงาน และการพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับขนาดของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติมที่อาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารของครู เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร แรงจูงใจในการทำงาน หรือบรรยากาศองค์การ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังเขตพื้นที่การศึกษาอื่นหรือใช้รูปแบบการวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาและเพิ่มความคล่องตัวของข้อมูล อันจะนำไปสู่ข้อค้นพบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทือปยอต สิงห์ และฉัตรกุล เอื้อพัฒนากุล. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2), น. 2108-2122.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญส่ง แก้วพิบูลย์. (2566). การบริหารการศึกษา. *วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น*, 10(1), น.14–28.
- มณีรัตน์ สันติกุล. (2565). ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*, 11(2), น.154–168.
- ยุภาวรัตน์ ชันติกรม. (2566). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 11,(1), น.26-40.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2553). *การบริหารการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สุธิตา มณีสอดแสง. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มบูรพาศึกษา. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมบูรณ์ ต้นยะ. (2567). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา*. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity rough specificity. *World Development*, 8(3), pp.213–235.
- Christopher Day. (2000). *Teachers in the twenty-first century*. London: Falmer Press.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5thed.). New York: Teachers College Press.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1996). *Educational administration: Theory, research, and practice*. New York: McGraw-Hill.
- James P. Spillane. (2006). *Distributed leadership*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp.607-610.